

1. BÖLÜM

MECLİS GERÇEKTEN GÜÇLENECEK Mİ?

Yeni anayasayı savunanların öne sürdüğü bir numaralı iddia, “Meclis’in yeni sistemle güçleneceği” yönündedir. Gerçekten öyle mi, birlikte somut vakaya tüm açılardan bakarak değerlendirelim.

Bu bölüme başlarken şunu hatırlayalım: Mevcut anayasamızda ve Cumhuriyetimizin kuruluşundan beri ülkemizin en yetkili makamı; Türk halkının ortak aklını, tüm görüşlerini, yüzde 100’üne yakını temsil eden Türkiye Büyük Millet Meclisi’dir. İkinci en yetkili makamı ise Meclis’ten çıkan ve ona karşı sorumlu olan bakanlar kuruludur.

Yeni anayasa teklifine göre ise en yetkili makam, cumhurbaşkanlığı olacaktır. Toplumun yaklaşık yüzde 50’sini temsil eden, tek kişi olacaktır.

Meclis’ten cumhurbaşkanına “yetki transferini” bu bölümde ve bir sonraki “Cumhurbaşkanı Yetkileri” bölümünde ayrıntılı olarak inceleyeceğiz.

1.1 YÜRÜTME, MECLİS'E KARŞI SORUMLU OLMAYACAK: PARLAMENTER SİSTEMİN SONU

*Mevcut anayasamızdaki; **hükümetin, Meclis'ten güvenoyu alması gerekliliğini** ve bakanlar kurulunun, genel siyasetin yürütülmesinden ötürü Meclis'e karşı sorumluluğunu (siyasi sorumluluk) düzenleyen maddeler, yeni taslakla **iptal** ediliyor. (Madde 110, 111 ve 112)*

Yukarıda kısaca ifade ettiğim üzere, yeni anayasa kanunlaşırsa, özellikle bu maddelerin iptali ile Cumhuriyet'in sistemi olan parlamenter sistemden çıkacağız.

"Parlamenter sistem" ne anlama geliyor?

En Yüksek Yetki, Halkın Yüzde 100'ünü Temsil Eden Parlamento'dadır.

(Parlamento ve Meclis eş anlamlıdır). Bu yüzden sistemin adı, parlamenter sistemdir. Ülkeyi yöneten hükümet ise Parlamento'dan çıkar ve Parlamento'ya karşı sorumludur. Diğer bir ifadeyle **eğer Parlamento, hükümetin icraatlarını beğenmez ise onu, güvensizlik oyu ve gensoru ile istediği zaman düşürebilir.**

*Teklif edilen yeni anayasada, bu artık mümkün olmayacaktır. **Yürütme, Meclis'e karşı sorumlu olmayacaktır.***

Bu arada, yürütme, "cumhurbaşkanı + bakanlar kurulu" da olmayacaktır. Sadece cumhurbaşkanı, yürütmenin gücünü bütünüyle kullanacaktır (Yeni Madde 104: "Yürütme yetkisi, cumhurbaşkanına aittir.")

Bu durumda, hukuken, parlamenter sistemden çıkacağız.

Küçük Bir Not: “Mevcut sistemde de cumhurbaşkanının görevi sadece vatana ihanetten sona erer; diğer bir ifadeyle siyasi sorumluluğu bugün de yok. Ne değişecek?” demek yanlıştır. Mevcut sistemimizde, esas **icra (yürütme) yetkisi bakanlar kurulunda**, yani hükümettedir. Bakanlar kurulu da Meclis’e karşı sorumludur. Yeni anayasada, cumhurbaşkanı tüm icra yetkisini şahsında topladığına göre yeni sistemde “cumhurbaşkanı”; mevcut sistemimizdeki “bakanlar kurulu + cumhurbaşkanının” muadilidir.

TESPİT 3:

**MEVCUT SİSTEMİMİZDE, PİRAMİDİN TEPESİNDE,
HALKIN YÜZDE 100’E YAKINININ TEMSİL EDİLDİĞİ BİR
MECLİS VARDIR.**

**GENEL SİYASETİN YÜRÜTÜLMESİNDEN SORUMLU
OLAN BAKANLAR KURULU (HÜKÜMET), MECLİS’E
KARŞI SORUMLUDUR.**

**DİĞER BİR İFADEYLE, MECLİS, HER ZAMAN
BİR HÜKÜMETİ (YÜRÜTMEYİ) “GÜVENSİZLİK OYU”
İLE DÜŞÜREBİLİR.**

**YENİ ANAYASA TEKLİFİ İLE YÜRÜTME GÜCÜ BİR
KİŞİDE, CUMHURBAŞKANINDA VÜCUT BULACAKTIR.
CUMHURBAŞKANI, MECLİS’E KARŞI SORUMLU
OLMAYACAKTIR.**

**MECLİS’İN “PİRAMİDİN TEPESİ” KONUMU SONA
ERECEKTİR.**

1.2. MECLİS'İN YÜRÜTMİYİ DENETLEME YETKİSİ ESASLI ŞEKİLDE DARALYOR

Mevcut anayasamızdaki; Meclis'e, gensoru ile hükümeti denetleme imkanı veren madde iptal ediliyor (Madde 99). Meclis soruşturması ise fiilen imkansız hale getiriliyor (Madde 100, – Yeni Madde 105 ve 106).

Anayasamızda, Meclis'in önemli bir görevi de halk adına hükümeti denetlemektir. Zira halkın bütünü temsil eden Meclis, bir süreliğine, yaklaşık 30 kişiden oluşan bir gruba yani bakanlar kuruluna, ülkeyi idare etme yetkisi vermiştir. Bu grubun, halkın menfaatleri doğrultusunda ülkeyi yönetmesi son derece önemlidir.

Bir şirket gibi düşünün... En yetkili organ, hissedarlar kurulu (genel kurul) olmalıdır. Şirketin gerçek sahipleri! Şirketin gündelik yönetimini bir yönetim kuruluna verirler; ancak şirketin esas sahipleri her zaman yönetim kurulunu denetler. Çünkü yönetim kurulu üyeleri, kendi menfaatlerine uygun değil, hissedarların menfaatine uygun hareket etmelidir. Bu yüzden bu denetim esastır.

Var olan anayasamıza göre, ülkenin gerçek sahibi olan halk, Meclis'te vücut bularak, ülkeyi onun adına bir süreliğine idare eden bakanlar kurulunu (yürütmeyi) her zaman denetlemelidir.

Meclis, bugünkü sistemde bakanlar kurulunu denetlemeyi birkaç yöntem ile yapar. Bu yöntemler, yeni anayasa teklifinde, büyük ölçüde Meclis'in elinden alınıyor.

1.2.1. MECLİS'İN GENSORU HAKKI ELİNDEN ALINIYOR

- **Gensoru (Madde 99):** Yürürlükte olan anayasamızda sadece **20** milletvekili gensoru önergesi verebilir. Meclisin salt çoğunluğu (bugünkü rakamla **276**); bakanlar kurulu veya bir bakanın düşürülmesi yönünde oy verirse hükümet (veya bakan) düşer.

Bu madde tamamen iptal ediliyor.

TESPİT 4:

MECLİS'İN ELİNDEKİ GENSORU İMKANI TAMAMEN İPTAL EDİLİYOR.

MEVCUT ANAYASAMIZDA 20 MİLLETVEKİLİNİN BİLE BAŞLATABİLECEĞİ BU ÖNEMLİ "YÜRÜTMİYİ DENETLEME SÜRECİ" ARTIK MÜMKÜN OLMAYACAKTIR.

1.2.2. MECLİS SORUŞTURMASI ZORLAŞTIRILYOR: FİİLEN İMKANSIZ HALE GELİYOR

Meclis Soruşturması (Madde 100): Anayasamıza göre üye tam sayısının onda biri, yani **55** milletvekili; başbakan veya bakanlar hakkında bir soruşturma açılmasını isteyebilir. Komisyon/soruşturma süreci sonucu, **Meclis'in salt çoğunluğu** (276 milletvekili), yürütme erkinin temsilcilerinin Yüce Divan'a sevkine karar verebilir.

*Yeni anayasa teklifinde Meclis'in soruşturma yetkisini içeren tek düzenleme, **Cumhurbaşkanı, Cumhurbaşkanı Yardımcıları ve Bakanların Cezai Sorumluluğu** ile ilgili maddelerdir. (Madde 105 ve 106).*

Ancak yeni anayasa teklifinde;

- **Önerge Sunmak İçin 301 Milletvekili:** *Önerge verilip soruşturmanın açılmasını istemek için dahi, artık Meclis salt çoğunluğunun oyu gerekmektedir. Milletvekili sayısının 600'e çıkarılmasıyla birlikte bu sayı 301 milletvekilinin oyu anlamına gelecektir.*

Mevcut sistemimizde, sürecin başlatılması için milletvekillerinin yüzde 10'u, yani 55 oy yetiyordu.

- **Soruşturmanın Açılması İçin 360 Milletvekili:** *Sadece soruşturmanın açılması için milletvekillerinin beşte üçünün oyu gerekecektir: Yeni rakamlarla 360 milletvekili.*
- **Yüce Divan'a Sevk İçin 400 Milletvekili:** *Yüce Divan'a sevk için milletvekili sayısının üçte ikisi gerekecektir.*

Bunun, ulaşılması neredeyse imkansız bir sayı olduğu aşikârdır!

- **Ömür Boyu Koruma:** *Son olarak da bu koruma, **ömür boyu** uygulanacaktır. Yasa önerisine göre yürütmenin temsilcileri, görevleri sona erdikten sonra da görevleri sırasında işledikleri suçlar hakkında bu "imkansız prosedür" ile yargılanabilecek.*

Bir cumhurbaşkanı görevi sırasında bir suç işlerse (görev suçları veya kişisel suçlar) ömür boyu bu korumadan faydalanacaktır. Özetle, bir cumhurbaşkanının görevi bittikten sonra dahi yargılanması için 400 milletvekilinin bu yönde oy kullanması gerekecektir. Bu yüzden buna "*ömür boyu hukuki kalkan*" deniyor ve bu "*kalkan*" istisnasız, her türlü suçun yargılanmasından koruyor.

Bakanlar ve cumhurbaşkanı yardımcılarının "*koruma kalkanı*" biraz daha dar: Görevleri sona erdikten sonra sadece "*görevleriyle ilgili*" işledikleri suçlar için bu koruma kalkanından faydalanacaklardır.

Bu derece geniş koruma kalkanları genelde yoktur.

Örneğin, bugünkü mevzuatta, baskın doktrin ve görüş şudur: Cumhurbaşkanı veya bakanlar, görev kapsamı dışında bir suç işlerlerse (şahsi suçlar) bu suçla ilgili, görevleri bitince, her vatandaş gibi yargılanabilirler.

TESPİT 5:

YENİ ANAYASA TEKLİFİNDE, "MECLİS SORUŞTURMASI"NA BENZEYEN TEK DÜZENLEME, MADDE 105, 106'DA GETİRİLMİŞTİR.

BUGÜN 55 MİLLETVEKİLİ SORUŞTURMA SÜRECİNİ BAŞLATABİLİR VE 276 MİLLETVEKİLİ YÜCE DİVAN'A SEVK KARARI VEREBİLİRKEN; YENİ TEKLİFLE ARTIK SADECE SORUŞTURMA SÜRECİNİ BAŞLATABİLMEK İÇİN 301 MİLLETVEKİLİ, YÜCE DİVAN'A SEVK İÇİN 400 MİLLETVEKİLİ GEREKECEKTİR!

ÖZETLE; PRATİKTE "MÜMKÜN OLMAYAN" BİR SÜREÇ TARİF EDİLMİŞTİR.

UNUTMAYALIM Kİ BU "MÜMKÜN OLMAYAN SÜREÇ":

(i) YENİ ANAYASA TEKLİFİNDE, YÜRÜTMEME İLİŞKİN GETİRİLEN TEK DENETLEME DÜZENLEMESİDİR.

(ii) CUMHURBAŞKANI, CUMHURBAŞKANI YARDIMCILARI VE BAKANLARA ÖMÜR BOYU HUKUKİ KORUMA KALKANI OLACAKTIR.

1.3. BUGÜN MECLİS KENDİ KADERİNİ BELİRLİYOR, YENİ SİSTEMDE MECLİS'İN KADERİ CUMHURBAŞKANININ ELİNDE OLACAK

Diyelim ki bir göreve seçildiniz... Örneğin, bir şirkette müdür oldunuz. Eğer şirket size kesin süreli, erken feshi mümkün olmayan bir sözleşme verirse, "5 yıl boyunca müdür olacaksınız. Hiçbir şart altında (ağır suç hariç) sizi görevden almayacağız," derse kendinizi çok güçlü hissedersiniz. Tüm düşüncelerinizi savunursunuz, inandığınız bütün projeler için mücadele edersiniz.

Mevcut sistemimizde esasında böyle: **Millet, vekillerine bir vekalet veriyor ve bu vekaletin iptal edilmesi zor! Meclis -kendisi karar verir- erken seçime gidebilir. (Mevcut Madde 77)** Meclis iradesi dışında kimse Meclis'i seçime götüremez.

Milletvekillerinin **vekalet yetkisi** iki istisnai durumda riske girebilir:

- a) Milletvekilinin kesin hüküm giymesi sonucu milletvekilliğinin düşmesi süreci başlayabilir. **(Madde 84)**
- b) Meclis desteğini alacak bir hükümet kurulamazsa ve başka çare kalmamışsa cumhurbaşkanı, istisnai olarak, bu durumda Meclis seçimlerinin yenilenmesini isteyebilir. Bu zorunlu bir durumdur, hükümet oluşamadığı için. Bu maddenin devreye girmesi de neticede yine milletvekillerinin elindedir. Çoğunluk anlaşabilirse, bir hükümet oluşursa, erken fesih ve seçimin yenilenmesi söz konusu olmayacaktır. Yine "kaderleri" kendi ellerindedir. **(Madde 116)**

Peki, yeni anayasa teklifinde durum nedir? Milletvekillerinin kaderi artık cumhurbaşkanının elindedir!

İki düzenlemenin sonucu:

1.3.1 CUMHURBAŞKANI İSTEDİĞİ ZAMAN MECLİS'İ FESHEDEBİLECEK

Yeni anayasa teklifinin 116'ncı maddesine göre cumhurbaşkanı tek başına, takdirine kalmış bir kararla, Meclis'in seçimlerinin yenilenmesine karar verebilir.

Diğer bir ifade ile **cumhurbaşkanı istediği zaman Meclis'i feshedebilecektir. Milletvekilleri seçtiklerinde yerleri "garanti" olmayacaktır. Cumhurbaşkanıyla ters düşecek karar almaları halinde "fesih" silahı ile karşılaşabilirler!**

"Erken seçim" silahının, milletvekillerinin davranışları üzerinde ne kadar etkili olacağını, her hareketlerini iki kez düşünmeleri gerekeceğini izah etmeye gerek yok! Cumhurbaşkanının isteklerine tamamen uyumlu olma gayretinde bir Meclis çoğunluğu yaratacağını da öyle!

Buna karşılık Meclis'e sunulan tek müdafaa silahı: **"karşılıklı seçim"**.

Özetle; cumhurbaşkanı, Meclis'i feshederse kendisi de seçime girecek ve ayrıca, Meclis de isterse seçim kararı verebilir, deniliyor.

Ancak burada iki nokta çok önemli:

Birincisi, Meclis seçim kararını ancak **360 milletvekilinin** oyu ile alabilir. Eskiden Meclis erken seçim kararını basit çoğunlukla alabilirdi. Şimdi büyük bir ittifak oluşturmak zorunda. Kısacası, Meclis'in seçim "silahını" kullanması çok zor!

İkincisi ve daha da önemlisi, cumhurbaşkanı artık parti yönetiminde, hatta parti genel başkanı olacaktır. Bu husus da milletvekillerinin seçim kararı almasını imkansız hale getirecektir. Sebebi mi?

1.3.2. CUMHURBAŞKANI, PARTİSİNİN YÖNETİMİNDE OLACAK

Türkiye'deki seçim yasaları ve siyasi parti yasalarından dolayı milletvekilleri listelerini büyük ölçüde parti yönetimi, ağırlıklı olarak da parti genel başkanı yapmaktadır.

Cumhurbaşkanı aynı zamanda parti yönetiminde olursa milletvekilleri şu gerçeğe karşı karşıya kalırlar: *“Cumhurbaşkanına karşı herhangi bir karar alırsak, bir dahaki seçimlerde kesinlikle milletvekili olamayacağız! Üstelik cumhurbaşkanının isteği olmadan bir de erken seçim kararı alırsak, o erken seçimde milletvekili adayı olmayı unutabiliriz!”*

Milletvekilleri, cumhurbaşkanının aleyhine hiçbir karar almaya caklardır. Özellikle bileceklerdir ki “rahatsız edici” bir Meclis’i, cumhurbaşkanı feshedebilir ve kendilerini tekrar aday da göstermez! Hele hele “karşılıklı seçim” haklarını kullanırlarsa milletvekilleri bileceklerdir ki aynı zamanda kendi siyasi hayatları da sona erecektir.

Özetle, “karşılıklı seçim hakkı”, milletvekilleri için sadece “siyasi intihar” hakkıdır!

Son olarak; *“Cumhurbaşkanı, Meclis’i feshederse kendisi de seçime gidecektir. Bu, o kadar kolay alınacak bir karar değil,”* deniliyor.

Evet, doğru! Kolay alınacak bir karar değildir. Ancak, cumhurbaşkanının bu yetkiyi “Demokles’in Kılıcı” gibi Meclis’in üzerinde tutması, daha ilk günden “yeterli etkiyi” yaratacaktır. **Tıpkı bir atom bombası gibi! Kullanılması gerekmiyor, var olması bile karşı tarafı yeterince uyumlu tutmaya yetiyor!**

TESPİT 6:

MEVCUT SİSTEMDE, MİLLETVEKİLLERİNİN PRENSİP OLARAK KADERLERİ KENDİ ELLERİNDEDİR!

BU SEBEPLE DE NİSPETEN GÜÇLÜ DURUMDADIRLAR. SEÇİLDİKTEN SONRA, NET BİR SÜRE İÇİN, KİMSE ONLARI YERLERİNDEN EDEMEMELİ!

YENİ ANAYASA TEKLİFİNDE, MİLLETVEKİLLERİNİN KOLTUKLARI GÜVENDE OLMAYACAKTIR.

“UYUMLU” OLMAYAN BİR MECLİS’İ, CUMHURBAŞKANI ERKEN SEÇİME ZORLAYABİLECEKTİR.

ÜSTELİK BU ERKEN SEÇİMDE “UYUMSUZ MİLLETVEKİLLERİNİN” AYNI ZAMANDA PARTİ GENEL BAŞKANI OLAN CUMHURBAŞKANI TARAFINDAN TEKRAR ADAY GÖSTERİLMEMEYELERİ DE KESİNDİR!

ÖZETLE; MİLLETVEKİLLERİNİN KADERİ, SEÇİLDİKLERİ ANDAN İTİBAREN CUMHURBAŞKANININ ELİNDE OLACAKTIR.

MECLİS, BÜYÜK ÖLÇÜDE, CUMHURBAŞKANININ KONTROLÜ ALTINA GİRECEKTİR.

“GÜÇLER BİRLİĞİ” YARATILACAKTIR.

OYSA DEMOKRATİK BAŞKANLIK SİSTEMİNDE “KATI GÜÇLER AYRILIĞI” VARDIR, BAŞKAN HİÇBİR ŞART ALTINDA MECLİS’İ FESHEDEMEZ!

ABD’deki başkanlık sisteminde ve hatta tüm başlıca Latin Amerika ülkelerinde bile başkanlar kesinlikle ve hiçbir şart altında Meclis’i feshedemezler! İsterlerse onlara tam ters görüşte bir Meclis olsun -ki birçok kez oluyor-!

Sebebi basit; daha önce de kısaca izah ettiğim üzere, **başkanlık sisteminde, bir kişiye önemli yetkiler verilmektedir.** Bu kişi, tüm yürütme yetkisini temsil ediyor. Üstelik siyasi sorumluluğu yok. Özetle, Meclis, “güvensizlik oyu” ile başkanı düşüremiyor.

Buna karşılık, **sistemde demokratik bir denge oluşabilmesi için** halkın bütününe temsil eden Meclis için de aynı durum söz konusu olmalıdır. Meclis’in çok güçlü yetkilerle donatılması ve başkanın Meclis üzerinde hiçbir etki alanının olmaması gerekir. Aksi takdirde, sistem demokratik biçimde işleyemez. Demokratik başkanlık sistemlerinin hepsinde bu kural geçerlidir.

“Başkana, Meclis’i feshetme yetkisi verdiğiniz an (üstelik bu başkan, parti yönetiminde ise) dengeyi bozmuş ve Meclis’i, başkanın etki alanına çekmiş olursunuz.”

Bu kural, başkanlık sisteminin bir numaralı kuralı, olmazsa olmazdır. Aydınlanma Çağı’ndan başlamak üzere dünyadaki 200 yıllık demokratikleşme sürecinin en önemli ilkesi, güçler ayrılığıdır. Bu ilke, demokratik ve vatandaşının lehine çalışan bir devletin temel şartıdır.

Bu büyük dengesizliğe karşı sunulan tek “iyileştirme”, “karşılıklı seçim” önerisidir. Ancak;

- Sadece cumhurbaşkanı tarafından ve zamanlaması kendi lehine ayarlanarak kullanılabilir. Milletvekillerinin tepesinde, sürekli bir Demokles Kılıcı gibi duracaktır.
- Milletvekillerinin, “siyasi intiharı” göze almadan bu imkanı kullanmaları mümkün değildir.
- Hukuk sistemlerinde denenmiş, bilinen bir müessese değildir. “Tekerleği tekrar icat etme çalışmaları” kapsamındadır.
- Sürekli gerginlik ve istikrarsızlık yaratmaya kapıyı açacak bir düzenlemedir.

TESPİT 7:

YENİ ANAYASA TEKLİFİ, HUKUKEN BİR BAŞKANLIK SİSTEMİDİR; ANCAK BAŞKANLIK SİSTEMİNİN “OLMAZSA OLMAZ” KURALI, KATI GÜÇLER AYRILIĞIDIR.

O DA BU TEKLİFTE YOKTUR!

CUMHURBAŞKANININ/BAŞKANIN,

MECLİS’İ SEÇİME ZORLAMA YETKİSİ,

HİÇBİR DEMOKRATİK BAŞKANLIK SİSTEMİNDE YOKTUR VE

SİSTEMİ TEMELDEN SAKATLAMAKTADIR.

1.4. MECLİS'İN YETKİ ALANI ESASLI ÖLÇÜDE VE SINIRLARI BELİRSİZ ŞEKİLDE DARALTILACAKTIR

Yeni sistemde, Meclis'in hangi -yapısal- sebeplerle cumhurbaşkanının etkisi altında olacağını gördük.

Ancak, "Meclis'in güçsüzleşmesi" hususu bununla bitmiyor.

Aynı zamanda, **Meclis'in yetki alanında olan birçok kritik konu, artık cumhurbaşkanının yetkileri arasında olacaktır.** Meclis'ten cumhurbaşkanına yetki transferi olacaktır.

Cumhurbaşkanı mevcut sistemimizde kanun gerektiren birçok alanda artık kararname ile düzenleme yapabilecektir.

Bu "devredilen" yetkilerin en önemlilerini, **hemen aşağıda, CUMHURBAŞKANI YETKİLERİ bölümünde ayrıntılı ele alacağım.**

1. BÖLÜM SONUÇ TESPİTİ

MECLİS GERÇEKTEN GÜÇLENECEK Mİ?

AKSİNE! HALKIN YÜZDE 100'ÜNÜ TEMSİL EDEN TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ, ÜLKE YÖNETİMİNDE NEREDEYSE SÖZ SAHİBİ OLAMAYACAKTIR!

YENİ ANAYASA TEKLİFİ İLE MECLİS, HIÇ OLMADIĞI KADAR GÜÇSÜZ HALE GELECEK ve "SEMBOİLİK" BİR KONUMDA OLACAKTIR:

- 1) HEM YÜRÜTMİYİ DENETLEME YETKİLERİ
ELİNDEN ALINIYOR,**
 - 2) HEM YAPISAL OLARAK CUMHURBAŞKANININ
KONTROLÜ ALTINA GİRECEKTİR,**
 - 3) HEM DE YETKİ ALANI SON DERECE DARALTILMIŞ
VE KIRILGAN BİR HALE GELECEKTİR.**
- CUMHURİYET'İN KURULUŞUNDA HEDEFLENENİN
TAM TERSİ GERÇEKLEŞECEKTİR.**
- GETİRİLEN DÜZENLEMELER, BİLİNER BAŞKANLIK
VEYA PARLAMENTER SİSTEMLERE BENZEMİYOR.**

ÖZET TABLO:

YENİ ANAYASADA MECLİS "SEMBOİLİK" KONUMDA OLACAK: SOMUT MUKAYESE:

MEVCUT ANAYASA	YENİ ANAYASA TEKLİFİ
<p>1. MECLİS, HÜKÜMETİ GÜVENSİZLİK OYU İLE DÜŞÜREBİLİR. «Üst konumda» olan, Meclistir.</p> <p>2. CUMHURBAŞKANI (CB), MECLİSİ FESHEDEMEZ/SEÇİMLERİNİ YENİLEYEMEZ. Tek istisna madde 116'dır: bu maddenin devreye girmesi de dolaylı olarak meclisin inisiyatifindedir.</p> <p>3. CB PARTİLİ DEĞİLDİR</p> <p>4. MECLİS YÜRÜTMİYİ DENETLER: (i) Sorusu ve (ii) Meclis Soruşturması yetkileri vardır.</p> <p>5. CB, KANUNLARI VETO EDEMEZ (geri gönderim sadece görüş/tavsiye niteliğindedir hukuken)</p> <p>6. KANUNLAR, KARARNAMELERİN «ÜSTÜNDE»</p> <p>7. MECLİS, BÜTÇE KONUSUNDA «SON SÖZÜ» SÖYLER: Meclisin, istediği Bütçe için, Hükümeti düşürmeye karar giden hakları var.</p> <p>8. MECLİS, DEVLET YAPILANMASINDA/İDARİ YAPILANMADA ESAS SÖZ SAHİBİDİR: KANUNLA</p> <p>SONUÇ:</p> <p>❖ MEVCUT ANAYASAMIZDA, MECLİS EN YETKİLİ ERK konumundadır. Buna rağmen, katı disiplinli Parti Sistemimizden dolayı, Meclis, yine de belli ölçüde Parti Liderliğinin etkisi altındadır. ANCAK:</p> <p>❖ YENİ ANAYASADA MECLİS «SEMBOİLİK» KONUMDA OLACAKTIR: Yeni Anayasada Meclisin hiçbir sağlam hakkı, etki alanı ve «savunma» mekanizması kalmayacaktır. Özellikle izah ettiğim (8) husustan dolayı: MECLİS, (1) CB'nin kontrolü altında olacaktır ve (2) yetki alanı da son derece daralmış olacaktır.</p> <p>Av. Ece Güner Toprak</p>	<p>1. MECLİS, CUMHURBAŞKANINI(«CB») VE KABİNEYİ GÜVENSİZLİK OYU İLE DÜŞÜREMEYECEK.</p> <p>2. CB, İSTEDİĞİ ZAMAN, MECLİSİ FESHEDEBİLECEK. «erken seçim silahı»</p> <p>3. CB, PARTİ GENEL BAŞKANI OLACAK: Meclis Yürütmeyi düşüremiyor, üstelik Yürütme Meclisi feshedebiliyor. Ayrıca, hangi Milletvekillerinin tekrar seçim listelerine gireceğine CB (Genel Başkan olarak) karar verecektir. [Bu durumda, MV'lerinin, CB'na karşı bir «karşılıklı seçim» silahı kullanmaları da gerçekçi değildir].</p> <p>4. MECLİSİN DENETLEME YETKİLERİ ZAYIFLAYACAK: Tek istisna, suç işlediği durumunda, fiilen imkansız 400 Milletvekili ile Yüce Divana sevk.</p> <p>5. CB'NİN KANUNLARI VETO HAKKI OLACAK: CB, Kanun maddelerini Veto ederse, bu vetoyu aşmak için Meclisin salt çoğunluğu bulması gerekecektir.</p> <p>6. CB KARARNAMELERİ YASAMA (MECLİS) ALANINI DARALTACAK: (i) Çok geniş tanımlanmış bir alanda, CB Kararname çıkarabilecektir. (ii) Kararnameler Kanunla benzer konumda: sadece Anayasaya aykırılıkları iptal sebebi.</p> <p>7. BÜTÇEDE ARTIK ASIL YETKİ CUMHURBAŞKANINDA</p> <p>8. CB, BAKANLARI VE TÜM ÜST KADEME BÜROKRASİYİ (DENETİMSİZ) ATAYACAK VE KAMU TÜZEL KİŞİLERİ DE KURABİLECEK: Geniş «Üst kade-me kamu yöneticileri» tanımına hem tüm merkezi idare, hem de BDDK, SPK, EPDK gibi kurumlar da girecektir. Bu atamalar Meclis Denetimine tabi olmayacaktır ve usul/esaslarını da CB belirleyecektir. CB ayrıca Bakanlıkları ve Kamu Tüzel Kişileri kurup/yetkilendirebilecektir. (Oysa bu hususlar şu an Kanun gerektiriyor).</p>